

Predmet C-419/20

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

8. rujna 2020.

Sud koji je uputio zahtjev:

Finanzgericht Hamburg (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

1. rujna 2020.

Tužitelj

F. Reyher Nchfg. GmbH & Co. KG

Tuženik:

Hauptzollamt Hamburg

[omissis]

Finanzgericht Hamburg (Financijski sud u Hamburgu, Njemačka)

Rješenje

U sporu

F. REYHER Nchfg. GmbH & Co. KG

[omissis],

[omissis] Hamburg

– tužitelj –

[omissis]

protiv

Hauptzollamta Hamburg

[omissis] Hamburg

– tuženika –

z b o g kamata

zajedničko vijeće Finanzgerichta Hamburg (Financijski sud u Hamburgu) koji je nadležan za savezne zemlje Slobodni i hanzeatski grad Hamburg, Donju Sasku i Schleswig-Holstein, 4. vijeće 1. rujna 2020. [omissis]

[omissis] [orig. str. 2.]

riješilo je:

I. Postupak se prekida do donošenja odluke Suda Europske unije o prethodnom pitanju.

II. Sudu Europske unije zahtjevom za prethodnu odluku upućuje se sljedeće pitanje o tumačenju akata institucija Unije:

Je li riječ o povredi prava Unije, kao uvjeta za ostvarenje prava na kamate koje je uređeno pravom Unije i koje je utvrdio Sud Europske unije, i u slučaju u kojem tijelo države članice odredi pristojbu u skladu s pravom Unije, ali sud države članice kasnije utvrdi da nisu ispunjeni materijalni uvjeti za naplatu pristojbe?

[omissis] [orig. str. 3.]

Činjenice:

- 1 Spor između stranaka odnosi se na naplatu kamata na antidampinške pristojbe koje su nezakonito utvrđene i naplaćene na temelju pravomoćne presude Finanzgerichta Hamburg (Financijski sud u Hamburgu).
- 2 Tužitelj je 2010. i 2011. uvezao elemente za pričvršćivanje koje proizvodi društvo sa sjedištem u Indoneziji, koje je društvo kći velikog kineskog proizvođača elemenata za pričvršćivanje. U skladu s Uredbom (EZ) br. 91/2009¹, na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine primjenjuje se antidampinška pristojba. Budući da je tuženi Hauptzollamt (Glavni carinski ured, Njemačka) na temelju istraga koje je proveo Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) smatrao da elementi za pričvršćivanje koje je tužitelj uvezao potječu iz Narodne Republike Kine, u nekoliko je svojih odluka iz 2013. tužitelju naknadno odredio antidampinšku pristojbu koju je tužitelj zatim platio.

¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 91/2009 od 26. siječnja 2009. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz određenih željeznih ili čeličnih elemenata za pričvršćivanje podrijetlom iz Narodne Republike Kine (SL 2009., L 29, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 82., str. 72.)

- 3 Presudom od 3. travnja 2019. [*omissis*] Finanzgericht Hamburg (Financijski sud u Hamburgu) prihvatio je tužiteljevu tužbu i poništio antidampinške pristojbe koje su određene tužitelju uz obrazloženje da tuženi Glavni carinski ured na kojem je teret dokazivanja nije dokazao da uvezeni elementi za pričvršćivanje potječu iz Narodne Republike Kine; presuda od 3. travnja 2019. je pravomoćna.
- 4 Tuženi Glavni carinski ured vratio je tužitelju u svibnju 2019. antidampinške pristojbe koje mu je naplatio, ali odbio je tužiteljev zahtjev da mu se za razdoblje od naplate tih antidampinških pristojbi do njihova povrata isplate kamate na pristojbe koje je platio.
- 5 Nakon neuspješnog postupka prigovora tužitelj je 10. veljače 2020. podnio tužbu. Smatra da, u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije (presuda Suda od 18. siječnja 2017., Wortmann, C-365/15), ostvaruje pravo na potraživane kamate [**orig. str. 4.**]. Sud je presudio da u slučaju kad se uvozne carine, uključujući i antidampinške pristojbe, naplate povredom Unijina prava, dotična osoba koja je platila sporne pristojbe nema samo pravo na povrat plaćenih iznosa, nego i na kamate koje teku od dana na koji je ta dotična osoba platila vraćene pristojbe. To pravo na kamate koje se temelji na pravu Unije ne postoji samo u slučajevima u kojima Sud Europske unije proglasi nevaljanom antidampinšku uredbu koja čini osnovu za naknadnu naplatu pristojbi. Uvozne carine naplaćene su protivno pravu Unije, što za posljedicu ima obvezu isplate kamata na te iznose, čak i ako, kao u ovom slučaju, nezakonitost utvrđenja pristojbi proizlazi iz sudskog ispitivanja pojedinačnog slučaja. Jedini relevantni element kojim se utvrđuje obveza isplate kamata jest činjenica da su od dotične osobe naposljetku nepropisno naplaćene pristojbe.
- 6 Tuženi Glavni carinski ured osporava tužbu tako što najprije ističe da prema sudskoj praksi Suda Europske unije obveza isplate kamata postoji samo ako pristojbe treba vratiti na temelju antidampinške uredbe koju je Sud proglasio nevaljanom ili ništavom. U ovom predmetu nije riječ o takvom slučaju. Pozivanje na nacionalne odredbe o obračunu kamata, poput procesnih kamata na temelju članka 236. Abgabenordnunga (Porezni zakonik, u daljnjem tekstu: AO), isključeno je s obzirom na jasnu odredbu članka 116. stavka 6. Carinskog zakonika Unije (u daljnjem tekstu: CZU). [**orig. str. 5.**]

Obrazloženje:

- 7 [*omissis*]
- 8 Ovo vijeće prekida postupak [*omissis*] te u skladu s člankom 267. drugim stavkom Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU) Sudu Europske unije upućuje prethodno pitanje navedeno u izreci zato što je pravna ocjena spora dvojbena.

I. Pravni okvir

9 U pogledu odluke u sporu relevantne su sljedeće odredbe:

1. Odredbe nacionalnog prava

10 Abgabenordnung (Porezni zakonik, u daljnjem tekstu: AO) u verziji objavljenoj 1. listopada 2002. (Bundesgesetzblatt I, str. 3866.):

Članak 1. Područje primjene

(1) Ovaj zakonik primjenjuje se na sva davanja, uključujući porezne odbitke, uređena njemačkim saveznom pravom ili pravom Europske unije, pod uvjetom da njima upravljaju nacionalna ili regionalna porezna tijela. Njegova je primjena uvjetovana isključivo pravom Europske unije.

[...]

(3) Ne dovodeći u pitanje pravo Europske unije, odredbe ovog zakonika primjenjuju se *mutatis mutandis* na druge dodatne porezne obveze [...]

Članak 3. Porezi, dodatne porezne obveze

(1) Porezi su novčana davanja koja ne predstavljaju protučinidbu za određenu uslugu i koja tijela javnog prava u svrhu ostvarivanja dobiti propisuju svim osobama koje ispunjavaju uvjete koji su na temelju zakona povezani s obvezom plaćanja. Ostvarivanje prihoda može biti sporedni cilj.

[...]

(3) U skladu s člankom 5. stavcima 20. i 21. Carinskog zakonika, uvozne i izvozne carine smatraju se porezima u smislu ovog zakonika [...] **[orig. str. 6.]**

(4) Dodatne porezne obveze znače [...] kamate u skladu s člancima 233. do 237. [...], kamate na uvozne i izvozne carine u skladu s člankom 5. točkama 20. i 21. Carinskog zakonika Unije [...]

Članak 37. Prava koja proizlaze iz porezne obveze

(1) Prava koja proizlaze iz porezne obveze uključuju obvezu obračuna poreza, pravo na odbitak poreza, potraživanja na temelju odgovornosti, pravo koje proizlazi iz dodatne porezne obveze, pravo na povrat u skladu sa stavkom 2. kao i prava na povrat poreza koja su predviđena pojedinačnim poreznim odredbama.

(2) Ako je porez, odbitak poreza, iznos na ime odgovornosti ili dodatna porezna obveza plaćena ili vraćena bez pravne osnove, osoba na čiji je račun plaćanje izvršeno ima pravo na povrat od primatelja plaćenog ili vraćenog iznosa [...]

Članak 233. Načelo

Kamate na prava koja proizlaze iz porezne obveze (članak 37.) obračunavaju se samo kada je to propisano zakonom [...]

Članak 236. Procesne kamate na vraćene iznose

(1) Ako se primijenjeni porez umanju ili odbije na temelju pravomoćne presude ili kao posljedica takve presude, kamate se obračunavaju na iznos koji treba vratiti ili odbiti od dana pokretanja postupka do dana isplate, osim u slučaju iz stavka 3. [...]

2. Odredbe prava Unije

- 11 (a) **Carinski zakonik (CZ)**: Uredba Vijeća br. 2913/92 od 12. listopada 1992. o Carinskom zakoniku Zajednice (SL 1992., L 302, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 2., svezak 2., str. 110.)

Članak 241.

Ako nadležna tijela vrate iznose uvoznih ili izvoznih carina ili kreditnih kamata, odnosno zateznih kamata koje su obračunala prilikom naplate tih carina, to ne dovodi do plaćanja kamata od strane tih tijela. Međutim, kamate se plaćaju:

- kad odluka o usvojenom zahtjevu za povratom ne bude provedena u roku od tri mjeseca od dana donošenja te odluke,
- kad je to propisano nacionalnim odredbama.

[...]

- 12 (b) **Carinski zakonik Unije (CZU)**: Uredba (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije (SL 2013., L 269, str. 1. i ispravci SL 2013., L 287, str. 90., SL 2015., L 70, str. 64., SL 2016., L 267, str. 2. i SL 2018., L 294, str. 44.) [orig. str. 7.]

Članak 116.

1. Podložno uvjetima utvrđenima u ovom odjeljku, iznosi uvozne ili izvozne carine vraćaju se ili otpuštaju na temelju bilo čega od sljedećeg:

[...]

- (a) previše naplaćenog iznosa uvozne ili izvozne carine;

[...]

6. Povrat ne dovodi do tog da dotična carinska tijela plaćaju kamate.

[...]

II. Relevantnost prethodnog pitanja

- 13 Vijeće pred kojim se vodi postupak smatra da je s obzirom na pravo Unije nesporno da tužitelj na temelju nacionalne odredbe članka 236. stavka 1. prve rečenice AO-a može zahtijevati barem procesne kamate. Na temelju pravomoćne odluke od 3. travnja 2019. [*omissis*] koju je donijelo vijeće pred kojim se vodi postupak, tuženi Glavni carinski ured vratio je tužitelju u svibnju 2019. antidampinške pristojbe koje je od njega naplatio. U ovom su slučaju ispunjeni uvjeti iz članka 236. stavka 1. prve rečenice AO-a. Vijeće pred kojim se vodi postupak nema nikakvu razumnu dvojbu ni u pogledu toga da je primjena odredbe članka 236. stavka 1. prve rečenice AO-a isključena na temelju članka 116. stavka 6. CZU-a koji odstupa od dosadašnjeg pravila iz članka 241. podstavka 1. druge rečenice CZ-a i u skladu s kojim povrat ne dovodi do tog da dotična carinska tijela plaćaju kamate.
- 14 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, postupovna pravila općenito se primjenjuju na sve sporove koji su u tijeku u trenutku njihova stupanja na snagu, dok materijalnopravne odredbe u pravilu treba tumačiti na način da se u načelu ne odnose na okolnosti koje su nastale prije njihova stupanja na snagu (vidjeti presudu Suda od 23. veljače 2006., *Molenbergnatie*, C-201/04, točka 1. sažetka presude). Drukčije može biti samo u iznimnim slučajevima, primjerice ako iz teksta, svrhe ili strukture materijalnopravne odredbe prava Unije jasno proizlazi da treba smatrati da ta odredba ima takav retroaktivan učinak (vidjeti presudu Suda od 19. ožujka 2009. *Mitsui Co. Deutschland*, C-256/07, t. 32.). Odredba članka 116. stavka 6. CZU-a jest materijalnopravna odredba za koju je točno da sadržava i postupovna pravila (primjerice rokove) koja u ovom slučaju ipak nisu **[orig. str. 8.]** relevantna jer se stranke spore samo oko pitanja je li pravo na kamate na koje se tužitelj poziva isključeno na temelju članka 116. stavka 6. prvog podstavka CZU-a. Budući da se ni u tekstu članka 116. CZU-a ni u uvodnim izjavama Uredbe (EU) br. 952/2013 ne navodi da članku 116. stavku 6. prvom podstavku CZU-a, protivno odredbi članka 288. stavka 2. u vezi s člankom 288. stavkom 1. CZU-a, treba pripisati retroaktivan učinak, materijalnopravna odredba članka 116. stavka 6. prvog podstavka CZU-a primjenjuje se na carinske dugove koji su nastali tek nakon 1. svibnja 2016. [*omissis*]. U pogledu carinskih dugova nastalih prije stupanja na snagu CZU-a, odnosno 2013., o kojima je riječ i u ovom slučaju, i dalje se bez promjene primjenjuju materijalnopravne odredbe Carinskog zakonika, te stoga i članak 241. prvi podstavak druga rečenica druga alineja CZ-a, u skladu s kojim se kamate plaćaju kad je to propisano nacionalnim odredbama.
- 15 Međutim, s obzirom na pravo Unije dvojbeno je može li tužitelj potraživati isplatu kamata i za razdoblje od naplate nezakonite antidampinške pristojbe koju je utvrdio tuženi Glavni carinski ured. Takvo pravo na kamate nema nikakvu pravnu osnovu u nacionalnom pravu. Naprotiv, ishod tužiteljeve tužbe ovisi o tome može

li svoj zahtjev za plaćanje kamata temeljiti na pravu na kamate koje je uređeno pravom Unije i koje je utvrdio Sud. Međutim, vijeće pred kojim se vodi postupak ima dvojbe u pogledu toga jesu li uvjeti ostvarivanja prava na kamate koje je Sud odredio na temelju načela djelotvornosti prava Unije, ispunjeni i u slučaju, kao što je ovaj, u kojem tijelo države članice odredi pristojbu u skladu s odredbama prava Unije jer je smatralo da su ispunjeni uvjeti prava (Unije) za naplatu pristojbi, ali sud države članice kasnije utvrdi da uvjeti za naplatu pristojbi povredu prava Unije nisu ispunjeni i da su stoga pristojbe naplaćene protivno pravu Unije. **[orig. str. 9.]**

III. Pravna razmatranja vijeća

- 16 Sud je posljednji put presudom od 18. siječnja 2017. (Wortmann, C-365/15, izreka) odlučio da kad se pristojbe naplaćuju povredom Unijina prava, države članice imaju obvezu, koja proizlazi iz prava Unije, da strankama koje imaju pravo na povrat plate pripadajuće kamate koje teku od dana na koji su te stranke platile vraćene pristojbe. Ta je presuda Suda u skladu s nizom odluka u kojima Sud, na temelju prava Unije, države članice nije samo obvezao na povrat pristojbi koje su naplaćene protivno pravu Unije, nego i na to da pojedincu nadoknade gubitke nastale zbog nemogućnosti raspolaganja novčanim iznosima (vidjeti presudu Suda od 27. rujna 2012., Zuckerfabrik Jülich, spojeni predmeti C-113/10, C-147/10 i C-234/10, t. 65., presuda od 18. travnja 2013., Irimie, C-565/11, t. 28.). Tim presudama Suda zajednička je činjenica da je Sud nacionalnu pravnu osnovu, odnosno pravnu osnovu koja proizlazi iz prava Unije i koja se odnosi na obvezu plaćanja pristojbi, proglasio nevaljanom ili ništavom zbog povrede prava Unije; svaki povrat pristojbe temeljio se na pogrešci koja se tiče prava.
- 17 U predmetu Zuckerfabrik Jülich (spojeni predmeti C-113/10, C-147/10 i C-234/10) Sud je Uredbu br. 1193/2009², koja čini pravnu osnovu naplaćenih pristojbi na proizvodnju šećera, proglasio nevaljanom zbog povrede prava Unije i utvrdio da pojedinci koji uživaju pravo na povrat nepropisno plaćenih iznosa utvrđenih nevažećom uredbom kao pristojbe na proizvodnju u sektoru šećera također uživaju pravo na isplatu kamata povezanih s tim iznosima (točka 3. sažetka presude). **[orig. str. 10.]**
- 18 Nakon što je drugo vijeće Suda utvrdilo da se porezom na onečišćenje koji naplaćuje država članica povređuje članak 110. UFEU-a (presuda od 7. travnja 2011., Tatu, C-402/09), vijeće Suda u predmetu Irimie (C-565/11), upućujući na presudu Zuckerfabrik Jülich, potvrdilo je da države članice na temelju prava Unije imaju obvezu nadoknaditi uz kamate iznose porezâ ubranih protivno pravu Unije (t. 22.), a pritom kamate u načelu treba platiti za razdoblje od datuma nepropisnog plaćanja predmetnog poreza do datuma njegova povrata (t. 28.).

² Uredba (EZ) br. 1193/2009 od 3. studenoga 2009., SL 2009., L 321, str. 1.

- 19 Najnovijoj presudi Suda u predmetu Wortmann prethodio je postupak u kojem je Sud proglasio ništavom Uredbu br. 1472/2006 o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na određene proizvode podrijetlom iz Narodne Republike Kine (presuda od 2. veljače 2012., Brosmann Footwear, C-249/10 P). Sud je stoga u presudi Wortmann, kao što je već navedeno, priznao da kad se uvozne pristojbe naplaćuju povredom Unijina prava, države članice imaju obvezu, koja proizlazi iz prava Unije, da na plaćene uvozne pristojbe obračuna kamate koje teku od dana na koji su te stranke platile vraćene pristojbe (izreka).
- 20 Prema sudskoj praksi Suda, u skladu s kojom su države članice obvezne vratiti iznos pristojbi koje su naplaćene protivno pravu Unije, uvećanih za kamate, zaključuje da u slučaju u kojem Sud proglašava nevaljanim ili ništavim akte zbog povrede prava Unije, učinci tih akata Unije odnosno država članica u načelu ne mogu postojati (članak 264. drugi stavak UFEU-a predstavlja *argumentum e contrario*). Posljedica tog razmatranja jest to da pojedinac nema samo pravo na povrat nepropisno naplaćenih pristojbi, nego i iznosa plaćenih toj državi ili iznosa koje je ta država zadržala u izravnoj vezi s tim porezom, među koje se ubrajaju i gubici nastali zbog nemogućnosti raspolaganja novčanim iznosima (vidjeti **[orig. str. 11.]** presudu Suda od 27. rujna 2012., Zuckerfabrik Jülich, spojeni predmeti C-113/10, C-147/10 i C-234/10, t. 65.; u tom smislu vidjeti i presudu od 12. prosinca 2006., Test Claimants in the FII Group Litigation, C-446/04, t. 205.). Naime, samo se na taj način ponovno uspostavlja stanje kakvo je trebalo biti u slučaju da nije donesen provedbeni akt uredbe prava Unije, koji je kasnije proglašen nevaljanim ili je poništen, odnosno akt na temelju kojeg se primjenjuje porezni zakon države članice koji nije u skladu s pravom Unije (vidjeti u tom pogledu i mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Camposa Sánchez-Bordone, C-365/15, t. 66.).
- 21 Predmet u glavnom postupku znatno se razlikuje od prethodno opisane situacije. Točno je da se element nadoknade imovinskih gubitaka koje je pojedinac pretrpio zbog nemogućnosti raspolaganja novčanim iznosima, koji je Sud istaknuo (vidjeti presudu od 27. rujna 2012., Zuckerfabrik Jülich, spojeni predmeti C-113/10, C-147/10 i C-234/10, t. 65.; presuda od 18. travnja 2013., Irimie, C-565/11, t. 21.), jednako primjenjuje na slučajeve u kojima se pojedinca nezakonito obvezuje na plaćanje pristojbi jer nisu ispunjeni uvjeti za naplatu pristojbi koji proizlaze iz prava Unije. Za obveznika plaćanja pristojbi ne predstavlja nikakvu razliku plaća li pristojbe na temelju uredbe ili pravnog pravila koji su protivni pravu Unije ili pak, kao u ovom slučaju, na temelju odluke carinskog tijela koja je protivna pravu (Unije) zato što je pogrešna. U oba slučaja pojedinac ne raspolaže naplaćenim novčanim iznosom kojim se slobodno mogao koristiti da su carinska tijela poštovala pravo Unije. Međutim, prema mišljenju vijeća, ono što čini razliku jest odgovor na pitanje je li Sud proglasio ništavom ili nevaljanom pravnu osnovu za utvrđenje pristojbi ili pojedinac ima pravo na povrat zbog toga što je tijelo države članice u pojedinačnom slučaju pogrešno primijenilo relevantno i važeće pravo Unije jer nije točno ocijenilo činjenice. U potonjem slučaju može biti riječ samo o ispravku **[orig. str. 12.]** pojedinačne odluke, koja je u biti uređena pravilima pojedinačne države članice, dok u slučaju uredbe ili pravnih pravila koje je Sud

proglasio nevaljanim ili ništavim valja ponovno uspostaviti punu djelotvornost prava Unije.

- 22 Međutim, Sud je u predmetu Littlewoods Retail i dr. (presuda od 19. srpnja 2012., C-591/10), koji se odnosio na slučaj u kojem je porezni obveznik preplatio iznos poreza na dodanu vrijednost koji je država članica naplatila protivno zahtjevima propisa o porezu na dodanu vrijednost koji proizlaze iz prava Unije, također zaključio da su države članice obvezne vratiti, uvećane za kamate, iznose poreza koji su naplaćeni protivno pravu Unije (t. 26.). U glavnom postupku u predmetu Littlewoods Retail i dr. povreda prava Unije nije se temeljila ni na odredbi nacionalnog prava ni na odredbi prava Unije, koju je Sud kasnije proglasio neprimjenjivom ili ništavom. Povreda prava Unije sastojala se od porezne osnovice koja je greškom određena previsoko (vidjeti mišljenje nezavisne odvjetnice V. Trstenjak od 12. siječnja 2012. u predmetu C-591/10, t. 6.) te tu povredu nije utvrdio sam Sud, nego se temeljila isključivo na saznanjima tijela država članica, odnosno nacionalnog suda države članice. Osim toga, Sud je u predmetu Wortmann naglasio da „sud koji je uputio zahtjev [treba]” provjeriti jesu li pristojbe naplaćene protivno pravu Unije (vidjeti presudu od 18. siječnja 2017., Wortmann, C-365/15, t. 39.). Ta tvrdnja također može ići u prilog tomu da je riječ o povredi prava Unije kao uvjeta u pogledu prava na kamate, koje je uređeno pravom Unije i koje je utvrdio Sud, ako tijelo države članice odredi pristojbu protivno odredbama prava Unije koje su na snazi, a nacionalni sud utvrdi tu povredu prava Unije.
- 23 S obzirom na prethodno navedene dvojbe u pogledu tumačenja relevantnog prava Unije, vijeće je odlučilo Sudu [orig. str.13.] uputiti prethodno pitanje navedeno u izreci.

[omissis]